

Zasada współzależności wiedzy
i wiary jako podstawa
działalności naukowej Karola
Wojtyły i nauczania
apostolskiego Jana Pawła II

Artur Andrzejuk

Motto

Prawda jawi się człowiekowi najpierw pod postacią pytania: *Czy życie ma sens? Ku czemu zmierza?* Tych pytań nikt nie może uniknąć: ani filozof, ani zwykły człowiek. (FR 26-27)

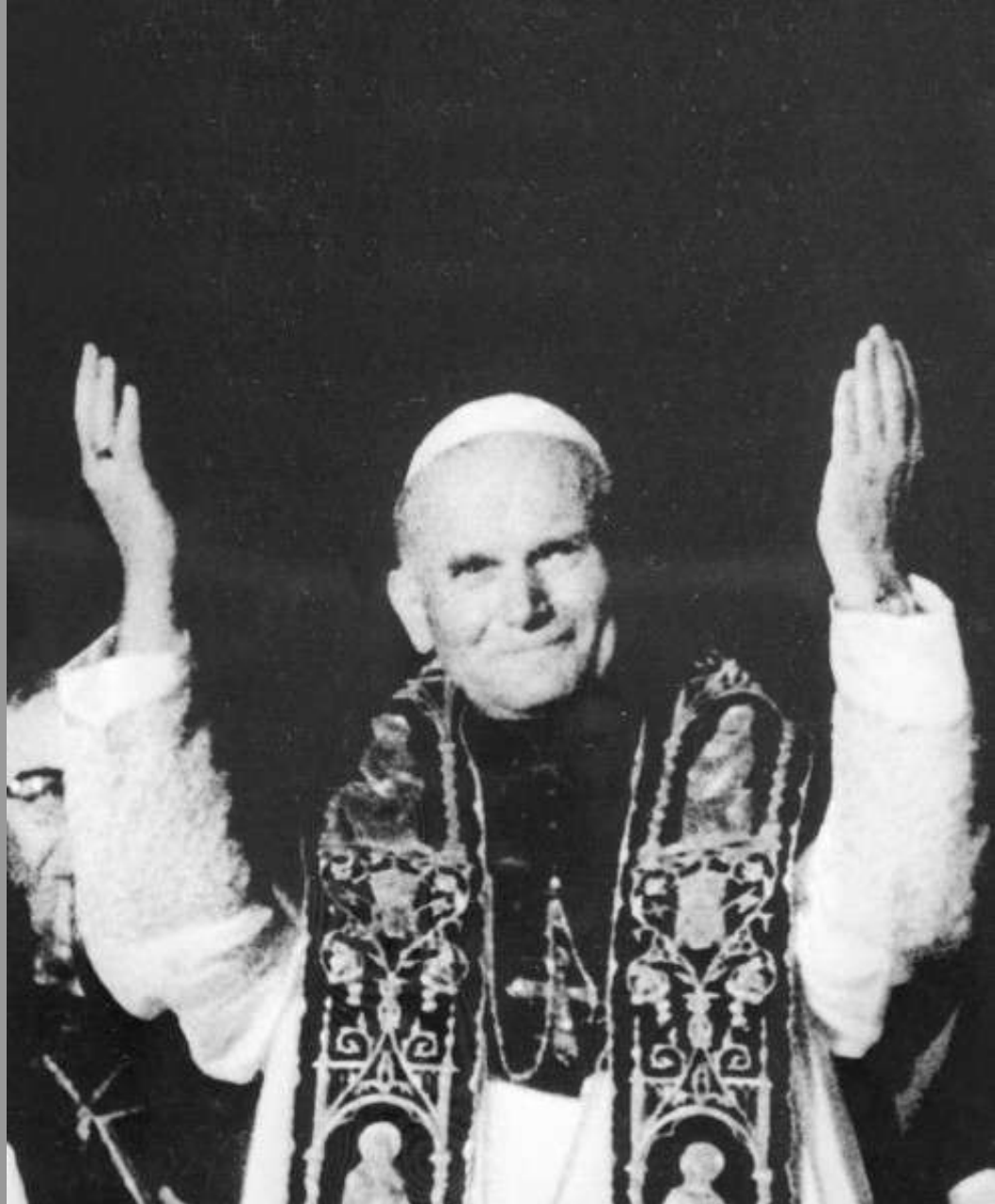
Żaden człowiek nie może się uchylić od podstawowych pytań: *Co powinienem czynić? Jak odróżniać dobro od zła?* Odpowiedź można znaleźć tylko w blasku prawdy, która jaśnieje w głębi ludzkiego ducha. (VS 2)

Współzależność wiedzy i wiary jako podstawa działalności naukowej Karola Wojtyły i nauczania apostolskiego Jana Pawła II

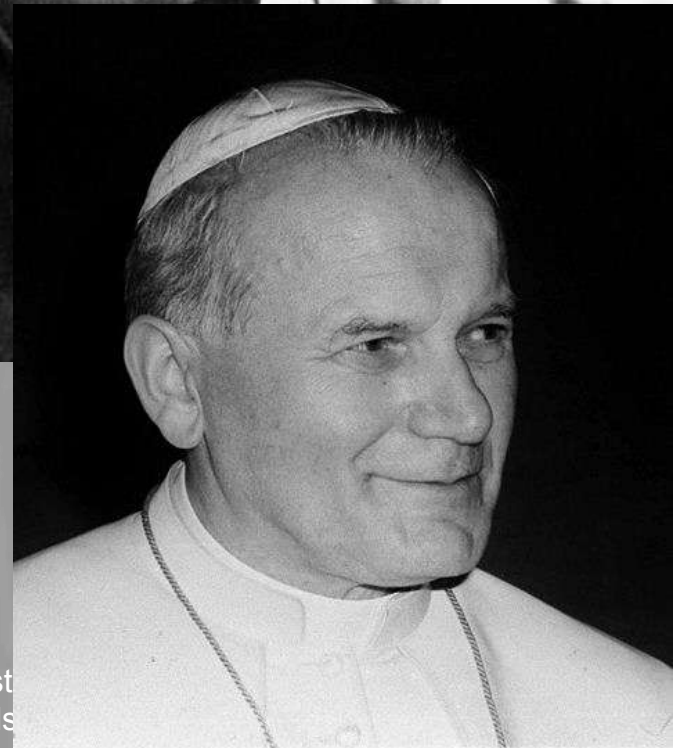
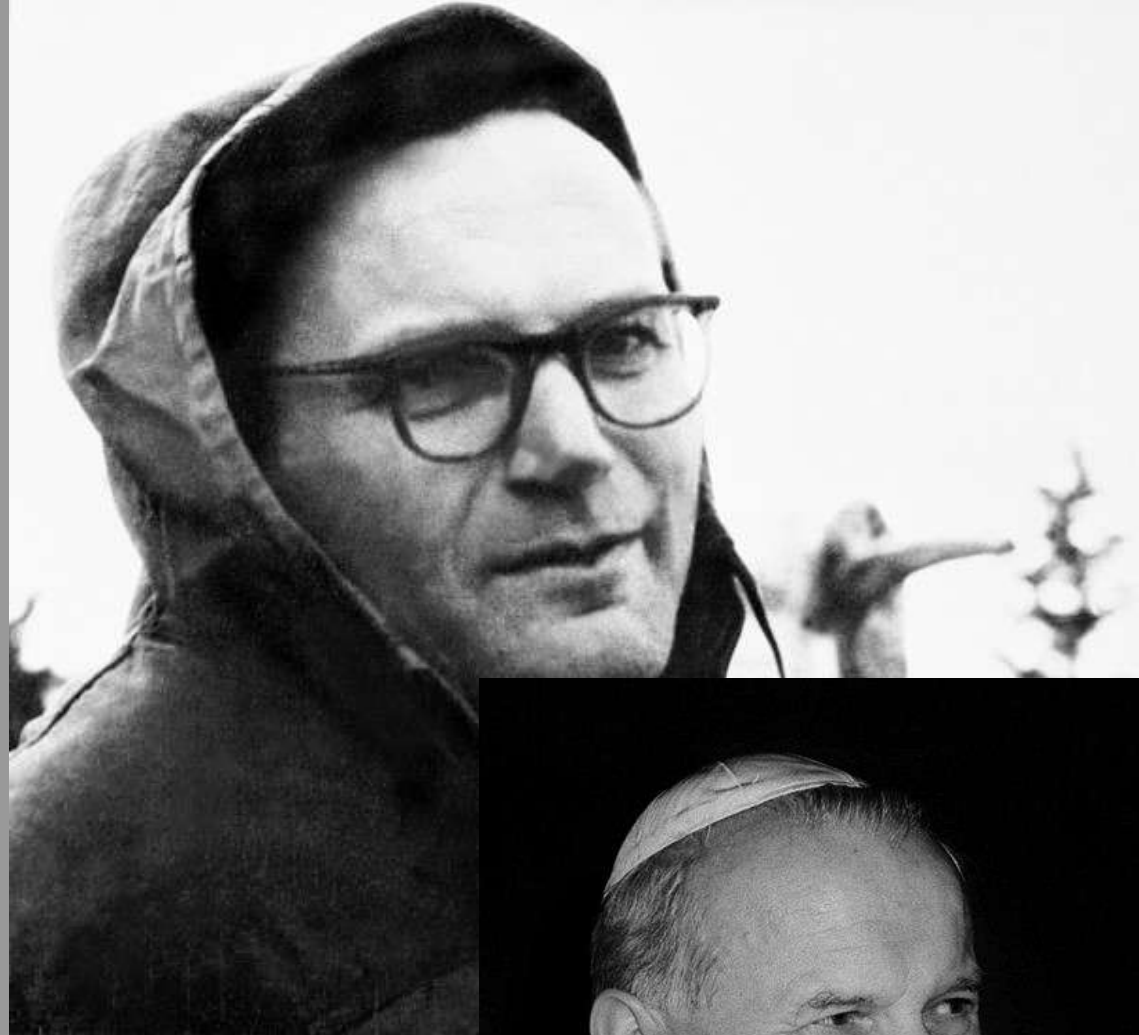
Plan

1. Wiedza i wiara
2. Filozofia i teologia
3. Etyka a teologia moralna
4. Etyka chrześcijańska
  - a. Poznanie zasad moralnych
  - b. Prawo naturalne
  - c. Sumienie
  - d. Wolność
5. Problemy moralne współczesności wynikają tak z negowania oprawa naturalnego jak i Bożego Objawienia

BIBLIOGRAFIA

- *Elementarz etyczny* (1957-58), wyd. I, KUL, Lublin 1983.
- Encyklika *Veritatis splendor* (1993) oraz
- Encyklika *Fides et ratio* (1998), Wyd. Znak Kraków 2007.

Wiedza i wiara

WIEDZA

- Badane otaczającego nas świata za pomocą rozumu
- Argumentem wskazanie na skutek, przyczynę, konsekwencje

WIARA

- **Przyjęcie do wiadomości jakiś informacji na mocy zaufania do osoby przekazującej te informacje**
- **Wola skłania rozum do ich przyjęcia bez naocznego dowodu (argumentem jest prawdopodobność osoby przekazującej)**

Filozofia i teologia

FILOZOFIA

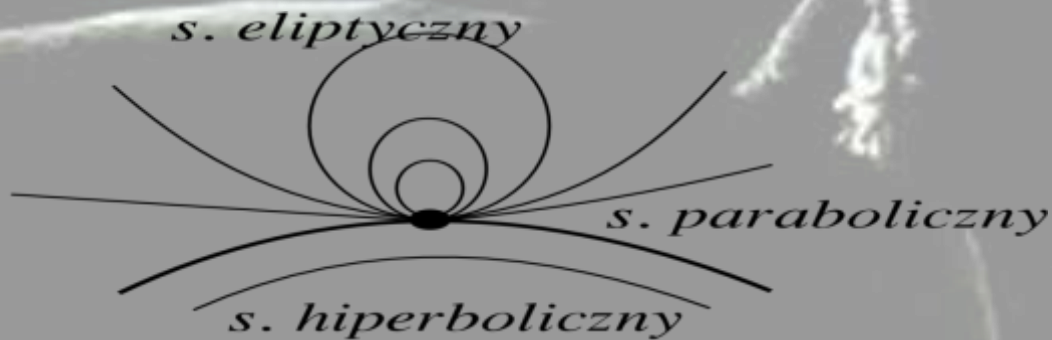
Czytanie księgi natury

TEOLOGIA

Czytanie księgi Pisma

„Punkty styczne”

- „Czytania” księgi natury i księgi pisma dokonuje ten sam rozum
- „Autorem księgi natury i księgi Pisma jest ten sam Bóg

Credo ut intellegam

(wierzę, aby zrozumieć)

W tej perspektywie należy dowartościować rozum, nie trzeba go jednak przeceniać. Wiedza przez niego zdobyta może bowiem być prawdziwa, ale zyskuje pełne znaczenie tylko wówczas, jeśli jej treść zostaje wpisana w szerszy kontekst wiary. FR 20

Intellego ut credam

(rozumiem, aby wierzyć)

Ujmując rzecz jeszcze bardziej radykalnie, Tomasz [z Akwinu] uznaje, że natura właściwy przedmiot badań filozofii może się przyczynić do zrozumienia Bożego Objawienia. Wiara zatem nie lęka się rozumu, ale szuka jego pomocy i pokłada w nim ufność. Jak łaska opiera się na naturze i pozwala jej osiągnąć pełnię, tak wiara opiera się na rozumie i go doskonali. Rozum oświecony przez wiarę zostaje uwolniony od ułomności i ograniczeń. FR 43

Etyka a teologia moralna

TEOLOGIA MORALNA

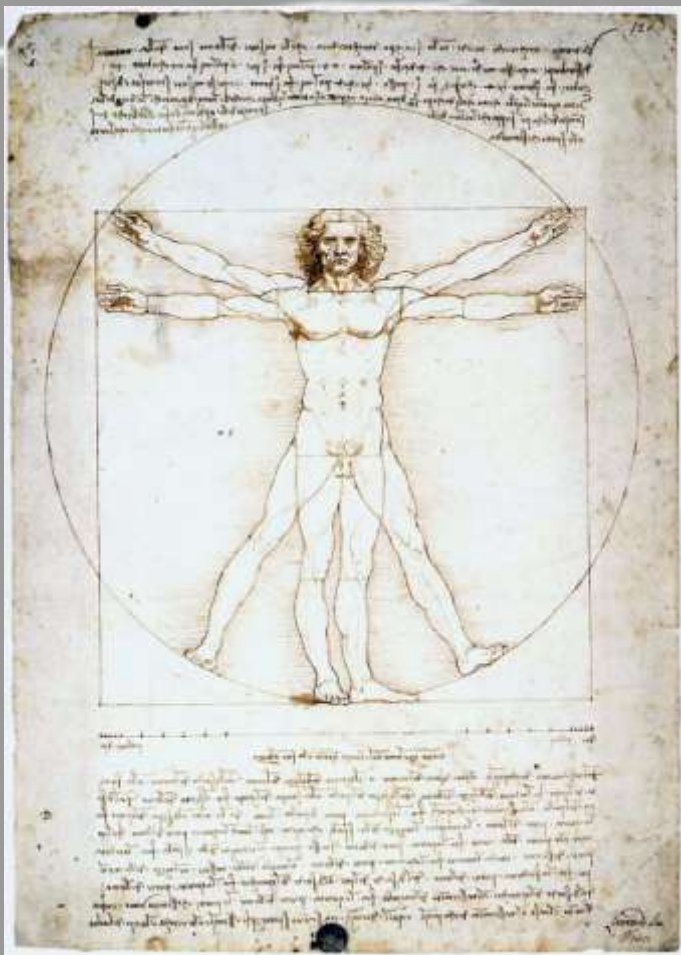
- Rozstrzyga argumentacja objawiona

ETYKA

- Rozstrzyga argumentacja rozumowa

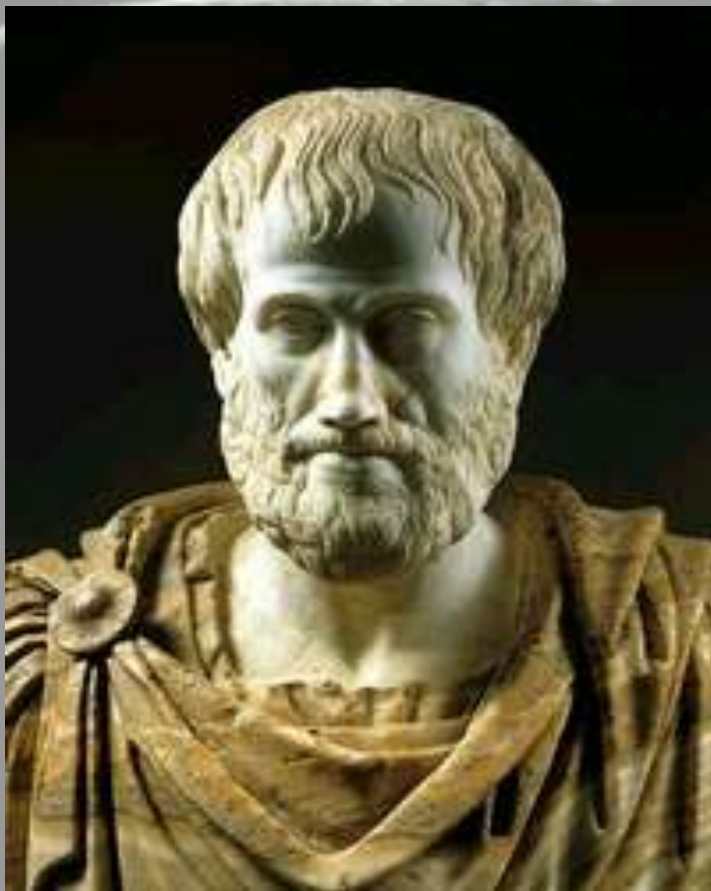

„Punkt styczny” etyki i teologii moralnej

Słowo Boże skierowane jest do każdego człowieka w każdym czasie i we wszystkich częściach ziemi, człowiek zaś z natury jest filozofem (FR 64).

Etyka chrześcijańska

Pochodzenie zasad moralnych

- Źródło: stwórca natury – Bóg
- Sposób: naturalny – z odczytania otaczającego nas świata

Poznanie zasad moralnych

- NATURA
- ROZUM
- OBJAWIENIE
- ŁASKA

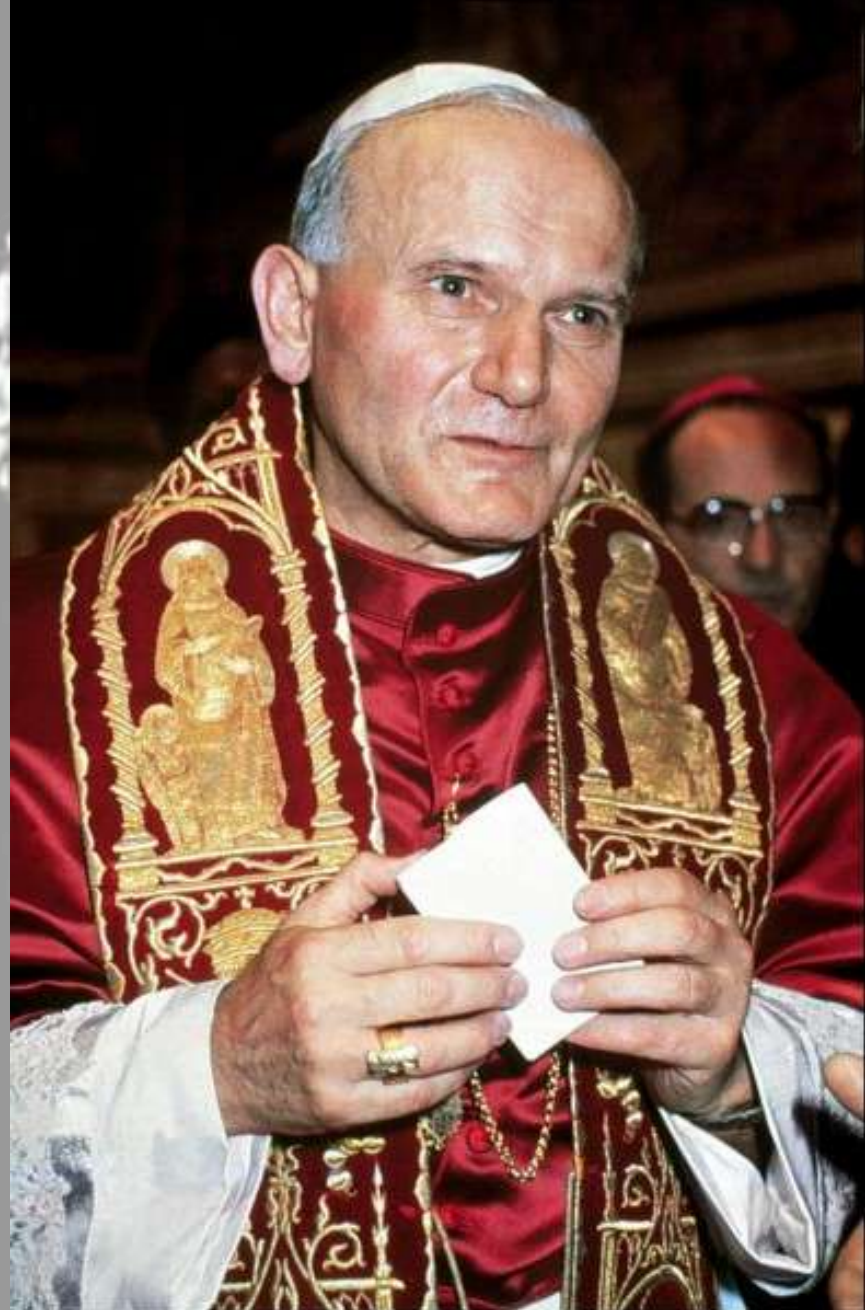
Prawo naturalne

Prawo naturalne zawiera obiektywne i powszechne normy dotyczące dobra moralnego (VS 59)

Sumienie

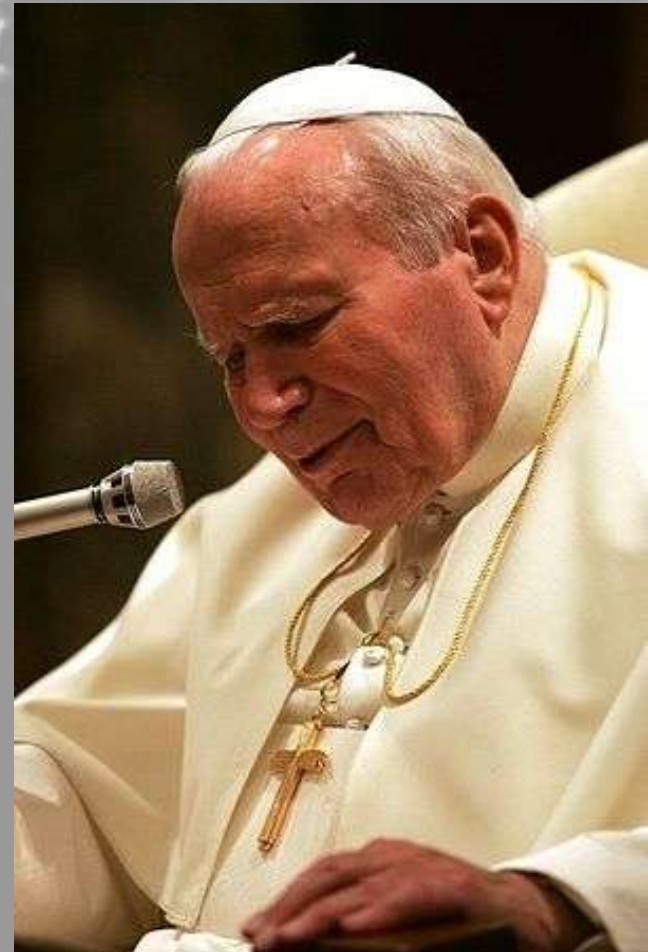
Osąd sumienia jest osądem praktycznym, to znaczy sądem, który wskazuje człowiekowi, co powinien czynić lub czego unikać, albo że ocenia czyn już przezeń dokonany. Jest osądem konkretnej sytuacji opartym na racjonalnym przeświadczeniu, że należy miłować i czynić dobro, a unikać zła. VS 59

Wolność

Według wiary chrześcijańskiej i nauki Kościoła tylko wolność podporządkowana Prawdzie prowadzi osobę ludzka ku jej autentycznemu dobru. Dobrem osoby jest istnienie w Prawdzie i czynienie Prawdy
VS 84

Moralność chrześcijańska a moralność naturalistyczna

Sedno sprawy
stanowi w tym
wypadku zagadnienie
celu (EE 55)

Problemy moralne współczesności wynikają tak z negowania prawa naturalnego jak i Bożego Objawienia

- Wszystko, co godzi w samo życie, jak wszelkiego rodzaju zabójstwa, ludobójstwa, spędzanie płodu, eutanazja i dobrowolne samobójstwo;
- wszystko, cokolwiek narusza całość osoby ludzkiej, jak okaleczenia, tortury zadawane ciału i duszy, wysiłki w kierunku przymusu psychicznego;
- wszystko, co ubliża godności ludzkiej, jak nieludzkie warunki życia, arbitralne aresztowania, deportacje, niewolnictwo, prostytutka, handel kobietami i młodzieżą, a także nieludzkie warunki pracy, w których traktuje się pracowników jak zwykłe narzędzia zysku, a nie jak wolne, odpowiedzialne osoby;
- wszystkie te i tym podobne sprawy i praktyki są czymś haniebnym; zakażają cywilizację ludzką, bardziej hańbią tych, którzy się ich dopuszczają, niż tych, którzy doznają krzywdy i są jak najbardziej sprzeczne z cziłą należną Stwórcy. VS 80

Uniwersalny nakaz poszanowania ludzkiej godności

- W dziedzinie gospodarczej oznacza, że należy praktykować cnotę umiarkowania, aby ograniczyć przywiązanie do dóbr tego świata;
- cnotę sprawiedliwości, aby respektować prawa bliźniego i oddać mu to, co mu się należy;
- cnotę solidarności w myśl złotej zasady i na wzór wielkoduszności Chrystusa, który «będąc bogaty», dla nas stał się ubogi, aby nas «ubóstwem swym ubogacić» (2 Kor 8, 9) VS 100.

Zachowania i czyny, które sprzeciwiają się ludzkiej godności

- kradzież, umyślne przetrzymywanie rzeczy pożyczonych lub znalezionych,
- oszustwo w handlu (por. Pwt 25, 13-16),
- niesprawiedliwe wynagradzanie za prace (por. Pwt 24, 14-15; Jk 5, 4),
- podnoszenie cen, z wykorzystywaniem niewiedzy lub pilnych potrzeb innych (por. Am 8, 4-6),
- przywłaszczanie sobie i wykorzystywanie dla prywatnych celów dóbr należących do społeczeństwa lub przedsiębiorstwa,
- złe wykonywanie pracy,
- oszustwa podatkowe,
- fałszowanie czeków i rachunków,
- nadmierne wydatki, marnotrawstwo itp. VS 100.

Naruszenie siódmego przykazania

Przykazanie zabrania czynów i przedsięwzięć, które kierując się jakąkolwiek motywacją egoistyczną czy ideologiczną, handlową czy totalitarną sprowadza do zniewolenia istot ludzkich, do przesłonięcia ich osobowej godności, do kupowania ich, sprzedawania i wymieniania, jak gdyby były towarem.

Sprowadzanie człowieka przemocą do roli przedmiotu użytkowego lub źródła dochodu jest grzechem przeciwko jego godności i fundamentalnym prawom. VS 100.

Poszanowanie ludzkiej godności w odniesieniu do polityki

- uczciwość w kontaktach między rządzącymi a rządzonymi,
- jawność w administracji publicznej,
- bezstronność w rozstrzyganiu spraw publicznych,
- poszanowanie praw przeciwników politycznych,
- ochrona praw ludzi oskarżonych w procesach i sądach doraźnych,
- sprawiedliwe i uczciwe wykorzystanie pieniędzy publicznych,
- odrzucenie niegodziwych metod zdobywania, utrzymywania i poszerzania władzy za wszelką cenę VS 101.

Jeśli nie istnieje żadna ostateczna prawda, będąca przewodnikiem dla działalności politycznej i nadająca jej kierunek, łatwo o instrumentalizację idei i przekonań dla celów, jakie stawia sobie władza VS 101.

Historia uczy, że demokracja bez wartości łatwo się przemienia w jawny lub zakamuflowany totalitaryzm VS 101.